

PŘEDSEDA ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

V Praze dne 19.8.2010

Vážený pane předsedo,

děkuji Vám za zaslání a možnost se vyjádřit k podkladům týkajícím se návrhu nařízení Rady EU o ujednáních o překladu pro patent Evropské unie.

Návrh nařízení i další dokumenty jsme pozorně prostudovali a zaujímáme k nim (i na základě praktických zkušeností advokátů) následující stanovisko:

Není v zájmu České republiky ani české ekonomiky, aby na území České republiky byla jakýmkoli způsobem umožněna platnost patentů, které nebyly zveřejněny v českém jazyce. Z tohoto základního důvodu není v zájmu České republiky přistupovat k Londýnskému protokolu k Evropské patentové úmluvě. Není též v zájmu České republiky akceptovat kterýkoli ze čtyř jazykových režimů patentů EU navrhovaných v materiálech Evropské komise.

1. Chybná východiska

Snahy o revizi jazykového režimu Evropského patentového systému se opírají o mylná východiska. Počet evropských patentových přihlášek i udělených evropských patentů vykazuje v posledních desetiletích trvale vzrůstající tendenci. Vysoký počet (cca 70.000) evropských patentů, které jsou každoročně udělovány, svědčí o tom, že současný systém je ekonomicky přijatelný pro své uživatele z řad přihlašovatelů a vlastníků patentů. Těžko lze za této situace argumentovat tím, že vysoké náklady na patentovou ochranu brání přihlašovatelům v podávání evropských patentových přihlášek. Naopak je z řady stran kritizována hypertrofie v počtu udělovaných patentů, z nichž mnohé nepřinášejí žádné významné technické inovace a pouze znepréhledňují situaci na trhu a zabraňují volné soutěži mezi všemi podnikateli (jak majiteli patentů, tak ostatními).

Srovnávání nákladů na získání patentové ochrany v Evropě na jedné straně a ve Spojených státech nebo v Japonsku na druhé straně je naprosto zavádějící. Jak Spojené státy, tak i Japonsko jsou zeměmi s jedinými úředním jazykem. Je proto zcela přirozené, že v těchto zemích nevznikají specifické náklady na překládání patentů do dalších jazyků. Ovšem i tyto země trvají na tom, aby v nich platné patenty byly zveřejněny v příslušném úředním jazyku, tj. v angličtině nebo v japonštině. Nejsou známy žádné iniciativy směřující k uvolnění tohoto režimu, např. umožnění získání patentové ochrany v Japonsku na základě patentového dokumentu zveřejněného pouze v angličtině nebo naopak získání patentové ochrany ve Spojených státech prostřednictvím patentového dokumentu zveřejněného pouze v japonštině, nebo například ve francouzštině či němčině, byť by takové opatření nepochybně snížilo náklady pro zahraniční přihlašovatele patentů ve Spojených státech a v Japonsku obdobným způsobem, jaké je má snížit navrhovaný nový jazykový režim patentů EU.

Více než 50 % evropských patentů je udělováno majitelům ze zemí mimo EU. Zrušení požadavku na překlady do národních jazyků by bylo především ve prospěch těchto zahraničních přihlašovatelů, kteří by nepochybně uvítali, kdyby k získání patentové ochrany na území EU postačovalo pouze zveřejnění patentu v angličtině. Je chybným předpokladem, že by ze zjednodušení jazykového režimu patentů EU odstraněním požadavků na překlady do národních jazyků těžili přihlašovatelé z jednotlivých zemí EU, zejména malé a střední podniky z menších členských států EU. Navrhované opatření naopak vyhovuje zájmům zahraničních přihlašovatelů a největších nadnárodních korporací, kterým by navrhovaná opatření snížila náklady na získání patentu na území EU; tito přihlašovatelé ovšem patenty v hojně míře již za současného právního stavu získávají, aniž by je výše nákladů na překlady odrazovala.

Je též chybná úvaha, že nízký počet validací, tedy platných patentů v jednotlivých členských státech, má nepříznivé účinky na fungování vnitřního trhu. Tato úvaha je založena na chybném postulátu, že čím více patentů, tím volnější trh. Ve skutečnosti je opak pravdou. Patenty představují omezení volného trhu, které může být odůvodněno jen konkrétními přínosy, které udělení konkrétního patentu může mít na rozvoj ekonomiky a společnosti. Nezbytnou podmínkou ekonomické a společenské prospěšnosti patentů je, že udělování patentů podněcuje inovační aktivitu tím, že umožňuje veřejnosti seznámit se s výsledky vynálezecké aktivity jednotlivců. Tato nezbytná podmínka není splněna, pokud udělení patentu, tj. monopol na určité technické řešení, není vyváženo zveřejněním patentovaného vynálezu celé zainteresované veřejnosti, a to samozřejmě v jazyce, který je jí srozumitelný. Vedle toho není empiricky prokázáno, že by vyšší počet platných patentů vedl k vyšší výkonnosti ekonomiky, naopak v nejspělejších zemích, včetně zejména USA, je přílišné množství patentů kritizováno a vnímáno jako překážka ekonomického rozvoje.

2. Základní právně politický základ patentové ochrany

Patent je svou podstatou časově omezený monopol k užívání určitého technického řešení. Jak známo, monopoly jsou v zásadě překážkou volného trhu a ekonomického rozvoje, neboť umožňují jedinému podnikateli ovládat určitý segment trhu a vylučují ostatní soutěžitele z účasti na tomto trhu, takže ti nemohou nositeli monopolu konkurovat levnější cenou, vyšší kvalitou, inovacemi ani žádným jiným způsobem. Existence patentů je právně politicky odůvodněna tím, že patenty podporují vynálezeckou aktivitu a technický pokrok. Udělení patentu stimuluje podnikatele k tomu, aby svá nově vyvinutá technická řešení netajili, nýbrž je odhalili veřejnosti, a tím umožnili zbytku společnosti (ostatním podnikatelům, vědcům atd.) navazovat na výsledky své vynálezecké činnosti. Výměnou za to je vlastníkovvi patentu uděleno dočasné právo výlučně užívat předmět patentu.

Tato základní „společenská smlouva“ spočívá tedy v tom, že stát poskytne vlastníkovvi patentu dočasný monopol k jeho technickému řešení, vlastník patentu naproti tomu dá své technické řešení k dispozici veřejnosti prostřednictvím zveřejnění uděleného vynálezu. Aby zveřejnění mělo svůj smysl, musí být učiněno v jazyce srozumitelném veřejnosti na území, na němž má patent rozvíjet své účinky. Smyslem zveřejnění je jak seznámení veřejnosti, zejména podnikatelské a odborné, s příslušným technickým řešením (které po vypršení patentové ochrany bude moci volně využívat), nýbrž i zajištění respektování patentových práv vlastníka patentu (aby veřejnost do patentu nezasahovala, musí být seznámena s jeho obsahem).

Udělení patentu, tj. určitého monopolu k technickému řešení, je výrazem státní moci suveréna nad určitým územím. Pokud tímto územím je stát s určitým úředním jazykem, je

logické, aby udělení patentu, resp. získání patentové ochrany bylo podmíněno zveřejněním patentu v úředním jazyce daného státu. Jakékoli jiné řešení ve svých důsledcích vede k ekonomickému podřízení a exploataci daného státu jinými státy.

3. Zájem českých podniků

Již ze shora provedených úvah je zřejmé, že není v zájmu českých podniků, aby na území ČR platily patenty zveřejněné v jiném jazyce, než je český jazyk. Všechny tyto patenty představují překážky pro rozvoj podnikatelské činnosti českých podniků, neboť české podniky musí všechny tyto patenty respektovat. Aby je mohly respektovat, musí se seznámit s jejich obsahem. Až doposud existovala možnost seznámit se s obsahem všech patentů účinných na území České republiky v českém jazyce. Pokud by na území České republiky měly platit patenty zveřejněné v jiném než českém jazyce, zvýší se náklady všech českých podnikatelů na seznámení se s obsahem těchto patentových dokumentů, které při své podnikatelské činnosti musejí respektovat. Takovým opatřením by nebylo docíleno celkového (agregátního) snížení nákladů v ekonomice, nýbrž snížení nákladů určité skupině podnikatelů (zejména zahraničním podnikatelům a nadnárodním korporacím) přesunutím těchto nákladů na jinou skupinu podnikatelů (zejména tuzemské drobné a střední podniky).

V této souvislosti je též třeba zdůraznit, že čeští podnikatelé se jen mizivě podílejí na přihláškách evropských patentů (čeští přihlašovatelé podávají cca 100 evropských patentových přihlášek z celkových 140.000 až 150.000). Čeští podnikatelé jsou tedy z naprosté většiny v pozici těch uživatelů patentového systému, kteří musejí patenty respektovat, nikoli těch, kteří těží z monopolu vyplývajícího z uděleného patentu. Snížení nákladů na patentovou ochranu v EU by tedy nepřineslo prospěch českým podnikatelům, nýbrž zahraničním podnikatelům včetně zejména podnikatelům mimoevropských. Naopak naprosté většině českých podnikatelů by se v důsledku takového opatření zvýšily náklady na provádění patentových rešerší a vedení patentových sporů.

4. Ústavněprávní hlediska

Jedním ze základních principů právního státu, a tedy i součástí ústavního pořádku ČR je princip seznatelnosti právního statutu. Podle tohoto principu musí každý adresát právní normy mít možnost seznámit se předem s obsahem právní normy, která je pro něj závazná. Seznámení se s obsahem právní normy bylo na území České republiky umožněno až doposud vždy v úředním jazyce České republiky, tj. v češtině. Patent je svého druhu právní normou, která je závazná pro neomezený okruh osob, tj. všechny osoby nacházející se na území České republiky, včetně všech občanů ČR a právnických osob se sídlem na území ČR. Všechny tyto osoby jsou povinny počínat si tak, aby svou činností neporušily patent; nesplnění této povinnosti má závažné právní důsledky jak v občanskoprávní, tak i v trestněprávní sféře (porušování patentu je trestným činem). Je proto též z ústavněprávního hlediska nepřijatelné, aby na území České republiky byly účinné patenty, s nimiž česká veřejnost nemá možnost se seznámit v českém jazyce.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že dosavadní předpisy evropského komunitárního práva nabývají účinnosti na území České republiky až zveřejněním jejich oficiálního znění v českém jazyce; tímto způsobem judikuje též Nejvyšší správní soud.

5. Diskriminace české veřejnosti

Všechny navrhované jazykové režimy pro patent EU by znevýhodňovaly českou veřejnost, zejména z řad podnikatelů a vědců, oproti osobám, jejichž rodným jazykem je angličtina, popřípadě jeden z úředních jazyků Evropské patentové úmluvy (angličtina, němčina, francouzština). V případě přijetí varianty 3 jazykového režimu by česká veřejnost byla znevýhodněna na úkor osob, jejichž mateřským jazykem jsou další dva jazyky, a to italština a španělština. Všem těmto zahraničním osobám by bylo umožněno, aby získaly patentovou ochranu na území České republiky prostřednictvím zveřejnění patentu ve svém rodném jazyce, zatímco českým podnikatelům by v žádné z variant nebylo umožněno získat patentovou ochranu prostřednictvím zveřejnění patentu v českém jazyce v kterékoli zahraniční zemi.

6. Jazyk – nositel kulturní identity

Evropská unie je svazkem 27 zemí s různými úředními jazyky. Odrazem této skutečnosti je též to, že úředními jazyky Evropské unie jsou všechny úřední jazyky členských států EU. Respektování národních jazyků patří k základním zásadám Evropské unie. Úcta k národním jazykům pramení z tisícileté zkušenosti evropských národů, které si prostřednictvím jazyka uchovávaly a uchovávají svou kulturní a civilizační svébytnost, ale i ekonomické postavení a prosperitu.

Možnost vzdělávat se a pracovat v národním jazyce je jedním z výdobytků evropské moderní historie. Též český stát má s úsilím o zachování národního jazyka své pohnuté několikasetleté zkušenosti. Je zajisté žádoucí, aby česká veřejnost v co nejširší míře a na co nejlepší úrovni vládla cizími jazyky, zejména v současné době angličtinou. Nelze však považovat za žádoucí takový vývoj, který by k výkonu určitých povolání na území České republiky (například technického inženýra, soudce apod.) vyžadoval znalost cizího jazyka na úrovni stejné nebo lepší, než je znalost češtiny. Takový stav by ve svých dlouhodobých důsledcích vedl k odnárodnění českých elit, neboť jejich vzdělanostním a pracovním jazykem by se stal cizí jazyk, a v krátkodobém horizontu k jejich ekonomickému zaostávání, neboť nelze počítat s tím, že by v horizontu desítek let převážná část české veřejnosti získala znalost cizího jazyka, byť jen jediného (angličtiny) na požadované odborné úrovni.

Z těchto důvodů nelze považovat též za žádoucí, aby jakákoli část civilního řízení, jehož účastníky jsou české fyzické nebo právnické osoby, byla vedena v cizím jazyce, případně na cizím území, jak s tím počítá návrh evropského systému rozhodování patentových sporů.

7. Překlad patentových nároků

Podle obecných principů patentového práva, které na území České republiky platí a nadále budou platit, se při výkladu rozsahu patentové ochrany vychází jak z patentových nároků, tak i z popisu a výkresů. Všechny tyto části patentového spisu jsou nedílnou součástí informace, kterou zveřejněný patent poskytuje jak svým potenciálním porušovatelům, tak celé odborné veřejnosti. Nelze se proto spokojit s pouhým překladem patentových nároků do úředního jazyka. Je též třeba připomenout, že výklad patentových nároků bývá velmi často, v podstatě v jakémkoli patentovém sporu, předmětem sporů a různých výkladů a tyto spory lze vyřešit právě srovnáním patentových nároků s popisem patentu, případně s přihlédnutím k výkresům. Nelze se proto spokojit s pouhým překladem patentových nároků do národního jazyka.

8. Poskytnutí patentového překladu majitelem patentu v případě sporu

Navrhované řešení, které počítá s tím, že by držitel patentu na žádost údajného porušovatele předkládal úplný překlad patentu do úředního jazyka členského státu až v případě sporu, je zcela nevhodný. Právě způsob překladu patentu má zásadní vliv na to, jakým způsobem bude vykládán rozsah patentové ochrany vyplývající z patentu. Pokud by držitel patentu předkládal překlad patentu až po té, co již došlo ke sporu o údajné porušování patentu, bylo by v jeho zájmu uzpůsobit překlad tak, aby vyhovoval jeho výkladu patentové ochrany. Takový přístup nepřipustně zvýhodňuje držitele patentu oproti údajnému porušovateli. Navíc navrhované řešení pomíjí, že by domnělý porušovatel měl mít možnost seznámit se s obsahem patentu předtím, než zahájí činnost, jež může být kvalifikována jako porušování patentu. Též je třeba zdůraznit, že česká podnikatelská veřejnost bude v naprosté většině případů v pozici domnělých porušovatelů patentů, nikoli jejich držitelů.

Navrhované řešení se jeví v rozporu se základními smlouvami Evropské unie i Evropského společenství (a to po celou dobu její historie od jejího založení). Je signifikantní, že pro používání jazyků v orgánech Evropské unie platí prakticky stále stejné ustanovení tohoto znění:

„Pravidla pro používání jazyků v orgánech Unie stanoví Rada jednomyslně formou nařízení; pravidla obsažená ve statutu Soudního dvora Evropské unie tím nejsou dotčena.“

Původně šlo o čl. 290 Smlouvy o Evropském společenství, ve zcela shodném znění byl převzat pod č. III-433 do nakonec neschválené Smlouvy o Ústavě pro Evropy, aby byl opět doslovně převzat jako čl. 342 Smlouvy o fungování Evropské unie (ve znění Lisabonské smlouvy).

Podle čl. 1 Nařízení Rady (EHS) č.1/1958 ze dne 15.4.1958, kterým se určují jazyky užívané Evropským hospodářským společenstvím v platném znění jsou úředními a pracovními jazyky orgánů Unie angličtina, bulharština, čeština, dánština, estonština, finština, francouzština, italština, lotyština, maďarština, maltština, němčina, nizozemština, polština, portugalská, rumunština, řečtina, slovenština, slovinština, španělština a švédština.

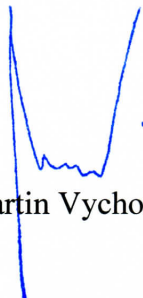
Podle čl. 4 (tohoto nařízení) se nařízení a jiné texty obecného dosahu sepisují ve dvaceti dvou jazycích. V těchto jazycích vychází Úřední věstník Evropské unie.

V této souvislosti je nutno zdůraznit, že patent je vnitrostátní právo udělované národními patentovými úřady. Neexistuje jednotný patent, který by zaručoval ochranu v celé EU. Toliko jednotná žádost o evropský patent Evropské patentové organizace (EPO) poskytuje vnitrostátní ochranu v těch evropských zemích, které jsou členy EPO a které si žadatel zvolí. Je zřejmé, že žádost o evropský patent může být podána ve kterémkoli z dvaceti dvou úředních jazyků výše uvedených, jiný postup (omezení jazykové volby) by byl v rozporu s čl. 342 Smlouvy o fungování Evropské unie. Pokud by bylo na takovéto jazykové omezení přistoupeno, pak lze logicky očekávat, že orgány EU budou uvažována další jazyková omezení i v jiných oblastech úředního styku občanů EU s orgány EU, neboť pro tyto orgány EU je samozřejmě jednodušší jednat ve dvou či třech jazycích na rozdíl od občanů EU, používajících svůj jazyk mateřský.

S ohledem na všechny shora uvedené důvody stojíme pevně na stanovisku, že nezbytnou podmínkou udělení patentové ochrany s účinky na území České republiky by mělo být zveřejnění celého patentu (tj. jak nároků, tak i popisu a výkresů) v českém jazyce. Navrhovaný návrh jazykového režimu patentu EU proto nepovažujeme za přijatelný v žádné z navrhovaných variant. Domníváme se, že potřebám jak českých, tak i zahraničních podnikatelů plně vyhovuje dosavadní systém udělování patentů na základě Evropské patentové úmluvy, která zajišťuje překlady do všech národních jazyků.

Velmi rádi Vám k této problematice poskytneme případně další stanoviska a též se zúčastníme případných jednání k těmto otázkám.

S pozdravem

JUDr. Martin Vychopeň

Vážený pan
Mgr. Ing. Josef Kratochvíl
předseda
Úřad průmyslového vlastnictví
Antonína Čermáka 2a
160 68 Praha 6 - Bubeneč